

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 20.7.2021 r.
SWD(2021) 704 final

DOKUMENT ROBOCZY SŁUŻB KOMISJI

**Sprawozdanie na temat praworządności z 2021 r.
Rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Cyprze**

Towarzyszący dokumentowi:

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**Sprawozdanie na temat praworządności z 2021 r.
Sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej**

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 705 final} - {SWD(2021) 706 final} -
{SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} - {SWD(2021) 709 final} -
{SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} - {SWD(2021) 712 final} -
{SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} - {SWD(2021) 715 final} -
{SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} - {SWD(2021) 718 final} -
{SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 720 final} - {SWD(2021) 721 final} -
{SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} - {SWD(2021) 724 final} -
{SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final} - {SWD(2021) 727 final}

STRESZCZENIE

Reforma strukturalna cypryjskiego systemu wymiaru sprawiedliwości nadal trwa, jednak pojawiają się opóźnienia. W parlamencie oczekuje na przyjęcie projekt ustawy o podziale Sądu Najwyższego na Najwyższy Trybunał Konstytucyjny (ang. Supreme Constitutional Court) i Wysoki Trybunał (ang. High Court) oraz o procedurach powoływania sędziów i prezesów tych dwóch nowych instancji. O powołaniach decydowałby Prezydent Republiki po zasięgnięciu niewiążącej opinii Doradczej Rady Sądownictwa. Ważne jest, aby reforma ta gwarantowała niezależność sądów zgodnie z prawem Unii oraz z uwzględnieniem zaleceń Rady Europy. Przedmiotem dyskusji w parlamencie jest również kwestia utworzenia Sądu Apelacyjnego. Aktualnie trwają prace nad ustanowieniem sądów szczególnych oraz restrukturyzacją sądów. Zatwierdzono nowe przepisy kodeksu postępowania cywilnego, których celem jest przyspieszenie postępowań sądowych. Kontynuowane jest zwiększanie zdolności Biura Prawnego, w tym rozdzielanie funkcji i procedur rekrutacji. Celem dalszych reform jest sprostanie istotnym wyzwaniom w zakresie efektywności i jakości systemu wymiaru sprawiedliwości, w szczególności w odniesieniu do cyfryzacji. Postępowania sądowe w sprawach cywilnych, handlowych i administracyjnych nadal trwają bardzo długo.

Cypr nadal prowadzi działania służące poprawie ram legislacyjnych w zakresie zwalczania korupcji, chociaż kilka istotnych reform wciąż oczekuje na wdrożenie, m.in. utworzenie agencji antykorupcyjnej, zapewnienie ochrony sygnalistom, uregulowanie działalności lobbingowej oraz kwestia ujawniania informacji majątkowych przez wybieranych urzędników publicznych. Urzędowi ds. Zapewniania Przejrzystości i Zapobiegania Korupcji powierzono nadzór nad wdrażaniem nowego planu antykorupcyjnego na lata 2021–2026. W dalszym ciągu prowadzono dochodzenia w sprawach związanych z korupcją, przy czym manipulacje dotyczące zawodów sportowych wyróżniały się jako obszar szczególnego ryzyka, mimo że liczba wyroków w sprawach dotyczących korupcji pozostaje na niskim poziomie. Biuro Prokuratora Generalnego otrzymało nowe zasoby, a nowelizacją kodeksu karnego zaostrożono sankcje za przestępstwo nadużycia stanowiska, co umożliwiło stosowanie specjalnych technik śledczych podczas prowadzenia dochodzeń w sprawach dotyczących tego przestępstwa. W odpowiedzi na zarzuty korupcji z udziałem obcokrajowców i urzędników wysokiego szczebla rząd wszczął dochodzenie w sprawie programów obywatelstwa dla inwestorów. Celem nowego kodeksu postępowania, w którym nacisk położono na zwalczanie korupcji, jest poprawa uczciwości zawodowej policji. W czasie pandemii COVID-19 działaniom podjętym w celu zapewnienia pomocy finansowej towarzyszyły środki służące ograniczeniu ryzyka nadużyć finansowych i korupcji.

Prawną i formalną ochronę wolności wypowiedzi i prawa dostępu do informacji zapewniono w konstytucji. Przepisy wykonawcze zapewniają wyraźną ochronę źródeł dziennikarskich i wspierają pluralizm mediów w sektorze radiowo-telewizyjnym. Od grudnia 2020 r. poprzez prawo wtórne ustanowiono ramy i warunki publicznego dostępu do informacji oraz powołano urząd Komisarza ds. Informacji. Projekty ustaw, których przyjęcie przewiduje się na drugą połowę 2021 r., mają na celu zwiększenie niezależności cypryjskiego Urzędu ds. Radia i Telewizji oraz wzmocnienie gwarancji wolności słowa i przejrzystości własności.

Mechanizm kontroli i równowagi obejmuje proces konsultacji będący częścią projektu lepszego stanowienia prawa. Proces konsultacji w zakresie projektów ustaw jest jednak ograniczony do dyskusji w Izbie Reprezentantów i istnieją obawy co do dostępu obywateli do projektów. W czasie pandemii nie ogłoszono przewidzianego w konstytucji stanu nadzwyczajnego. Wprowadzono jednak ograniczenia dla obywateli i przedsiębiorstw na

podstawie ustawy o kwarantannie, która uprawnia Radę Ministrów do wydawania rozporządzeń w związku z pandemią COVID-19. Jak zauważono w sprawozdaniu na temat praworządności z 2020 r., niektóre organizacje społeczeństwa obywatelskiego nadal mierzą się z pewnymi wyzwaniem dotyczącymi ram rejestracji, chociaż odnotowano pewną poprawę w nowych przepisach, które umożliwiają łatwiejszą rejestrację federacji organizacji pozarządowych.

I. SYSTEM WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

System sądowy¹ składa się z sześciu sądów rejonowych, sześciu sądów assize², Sądu Administracyjnego³, Sądu Administracyjnego ds. Ochrony Międzynarodowej⁴ oraz Sądu Najwyższego⁵. Trwa proces ustanawiania Trybunału Konstytucyjnego. Ponadto istnieją sądy rodzinne, trybunały ds. kontroli najmu, sądy ds. sporów pracowniczych oraz Sąd Wojskowy⁶. We wszystkich sądach pierwszej instancji zasiada 113 sędziów, a w Sądzie Najwyższym – 13. Sędziów Sądu Najwyższego powołuje Prezydent Republiki z grona przedstawicieli zawodu prawniczego i po uzyskaniu rekomendacji Sądu Najwyższego, do której Prezydent nie musi się zastosować. Zgodnie z ustaloną praktyką Prezydent Republiki postępuje według zaleceń Sądu Najwyższego, który na zasadzie starszeństwa proponuje na każde wolne stanowisko najstarszego stażem sędziego. Taka sama praktyka ma zastosowanie w przypadku powoływania prezesa Sądu Najwyższego; Prezydent Republiki zawsze postępuje zgodnie z zaleceniem, aby powołać najstarszego stażem sędziego tego Sądu⁷. Sędziowie sądów pierwszej instancji są powoływani, przenoszeni i awansowani przez Najwyższą Radę Sądownictwa, w której skład wchodzi wszyscy członkowie Sądu Najwyższego (prezes i 12 sędziów)⁸. Prokuratura jest organem niezależnym i podlega Prokuratorowi Generalnemu państwa. Prokurator Generalny kieruje również Biurem Prawnym Republiki, które jest niezależną, niepodlegającą żadnemu ministerstwu służbą udzielającą mu wsparcia⁹. Prokurator Generalny ma prawo, które wykonuje według własnego uznania w interesie publicznym, do wszczynania, prowadzenia, przejmowania i kontynuowania lub umarzania wszelkich postępowań karnych przeciwko dowolnej osobie (prawnej lub fizycznej) w Republice. Prokurator Generalny pełni również rolę doradcy prawnego Republiki,

¹ CEPEJ (2021), „Study on the functioning of the judicial systems in the EU Member States” [„Badanie dotyczące funkcjonowania systemów sądowych w państwach członkowskich UE”].

² Sąd assize ma nieograniczoną jurysdykcję w zakresie rozpoznawania i rozstrzygania wszelkich spraw karnych w ramach pierwszej instancji.

³ Ustawa nr 131 (I)/2015 o utworzeniu i funkcji Sądu Administracyjnego.

⁴ Ustawa nr 73 (I)/2018 o utworzeniu i funkcji Sądu Administracyjnego ds. Ochrony Międzynarodowej.

⁵ Sąd Najwyższy pełni funkcję organu apelacyjnego. Działa on również jako Trybunał Konstytucyjny.

⁶ Uwagi przekazane przez Sąd Najwyższy Cypru na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

⁷ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.; uwagi przekazane przez Sąd Najwyższy na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 6, oraz informacje otrzymane od Sądu Najwyższego w kontekście wizyty na Cyprze.

⁸ Art. 157.2 konstytucji Cypru stanowi, że powoływanie, awansowanie, przenoszenie, kończenie kadencji, odwoływanie urzędników sądowych oraz prowadzenie spraw dyscyplinarnych dotyczących tych urzędników podlegają wyłącznej kompetencji Najwyższej Rady Sądownictwa. Powyższy przepis konstytucyjny rozwinięto w sekcji 10 ustawy nr 33/64 o wymiarze sprawiedliwości.

⁹ Te dwie funkcje – prokuratury i doradztwa prawnego – są rozdzielone i mają oddzielnych pracowników. Przedstawiciele Prokuratora Generalnego (prokuratorzy Republiki) działają w jego imieniu i wyłącznie na jego polecenie. Wszyscy prokuratorzy Biura Prawnego Republiki należą do służby cywilnej i podlegają ustawie o służbie cywilnej i rozporządzeniom w sprawie służby cywilnej, w tym postępowaniom dyscyplinarnym, tak jak wszyscy pozostali urzędnicy służby cywilnej.

Prezydenta, Rady Ministrów oraz poszczególnych ministrów. Pełni wszystkie inne funkcje i obowiązki powierzone mu na mocy konstytucji lub przepisów prawa¹⁰. Cypr uczestniczy w pracach Prokuratury Europejskiej. Niezależna krajowa izba adwokacka pełni funkcję regulacyjną i dyscyplinarną wobec swoich członków.

Niezależność i niezawisłość

Poziom postrzeganej niezależności sądów jest średni. Wśród ogółu społeczeństwa 48 % ocenia niezależność sądów jako „dość dobrą” lub „bardzo dobrą”; odsetek ten zmniejszył się w 2021 r. o 7 punktów procentowych w porównaniu z rokiem 2020. Wśród przedsiębiorstw odsetek ten wynosi 45 % i od 2020 r. spadł o 3 punkty procentowe¹¹. Od 2016 r. postrzegana niezależność sądów¹² utrzymuje się średnim poziomie.

Podział obecnego Sądu Najwyższego na Najwyższy Trybunał Konstytucyjny oraz Wysoki Trybunał jest rozpatrywany w parlamencie¹³. Projekt ustawy złożono w parlamencie pod koniec 2020 r., a w celu ukończenia tekstu powołano komitet *ad hoc*¹⁴. Projekt ten przewiduje obecnie, że powoływanie sędziów i prezesów tych sądów będzie należało wyłącznie do Prezydenta Republiki¹⁵. Projekt przewiduje również ustanowienie Doradczej Rady Sądownictwa¹⁶ – innej niż Najwyższa Rada Sądownictwa – której zadaniem będzie przygotowywanie niewiążącego dla Prezydenta wykazu najodpowiedniejszych kandydatów do powołania¹⁷. Ważne jest, aby reforma ta gwarantowała niezależność sądów

---

¹⁰ Art. 112 konstytucji Cypru.

¹¹ Wykresy 47 i 49, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

¹² Kategoryzacja poziomu postrzeganej niezależności sądów przedstawia się w następujący sposób: bardzo niski (poniżej 30 % respondentów postrzega niezależność sądów jako dość dobrą i bardzo dobrą); niski (30–39 %), średni (40–59 %), wysoki (60–75 %), bardzo wysoki (powyżej 75 %).

¹³ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Cyprze, s. 2.

¹⁴ Komitetowi przewodniczy Minister Sprawiedliwości i Porządku Publicznego, a w jego skład wchodzi po jednym przedstawicielu z każdej partii politycznej uczestniczącej w pracach komisji parlamentarnej ds. prawnych, jak również prezes Cypryjskiej Izby Adwokackiej. Minister Sprawiedliwości i Porządku Publicznego prowadzi jednocześnie konsultacje z Sądem Najwyższym. Informacje otrzymane w kontekście wizyty na Cyprze.

¹⁵ Uwagi na piśmie otrzymane od Ministerstwa Sprawiedliwości w kontekście wizyty na Cyprze.

¹⁶ „Doradcza Rada Sądownictwa [...] pełni rolę organu doradczego Prezydenta Republiki w zakresie decydowania o odpowiedności kandydatów do powołania na sędziów Najwyższego Trybunału Konstytucyjnego i Wysokiego Trybunału. Doradcza Rada Sądownictwa występuje w dwóch składach, w zależności od tego, czy sędzia jest powoływany odpowiednio do Najwyższego Trybunału Konstytucyjnego czy do Wysokiego Trybunału. W przypadku procedury powoływania członków Najwyższego Trybunału Konstytucyjnego w skład Rady wejdą: prezes Najwyższego Trybunału Konstytucyjnego jako przewodniczący, czterej najstarsi stażem członkowie tego Trybunału, Prokurator Generalny Republiki oraz prezes Cypryjskiej Izby Adwokackiej. W przypadku procedury powoływania członków Wysokiego Trybunału w skład Rady wejdą: prezes Sądu Najwyższego jako przewodniczący, czterej najstarsi stażem członkowie tego Trybunału, Prokurator Generalny Republiki oraz prezes Cypryjskiej Izby Adwokackiej”. Projekt ustawy otrzymany w kontekście wizyty na Cyprze.

¹⁷ „Doradcza Rada Sądownictwa sporządza wykaz osób, które uważa się za odpowiednie do powołania na urząd, przy czym liczba tych osób powinna być co najmniej trzykrotnie wyższa od liczby wolnych stanowisk [...], a także sporządza sprawozdania z oceny każdego kandydata, które przedkłada w porządku alfabetycznym Prezydentowi Republiki. W sprawozdaniu Rada przedstawia uzasadnioną opinię na temat odpowiedności każdego z kandydatów, a jej treść pełni funkcję doradczą dla Prezydenta Republiki”. Projekt ustawy otrzymany w kontekście wizyty na Cyprze.

zgodnie z prawem Unii oraz z uwzględnieniem zaleceń Rady Europy¹⁸. Konsultacje z Komisją Wenecką dotyczące projektu ustawy dałyby pewność co do skuteczności proponowanej reformy w tym zakresie. Projekt ustawy przewiduje również utworzenie Sądu Apelacyjnego, którego sędziów oraz prezesa powoływałaby Najwyższa Rada Sądownictwa. Po rozwiązaniu parlamentu w dniu 14 kwietnia 2021 r. w związku z wyborami parlamentarnymi, które mają się odbyć w dniu 30 maja, oczekujące na przyjęcie projekty ustaw zostaną omówione przez nowo wybrany parlament.

Trwają reformy Najwyższej Rady Sądownictwa mające na celu nadanie jej bardziej reprezentatywnego charakteru na tle elementów systemu wymiaru sprawiedliwości. W projekcie ustawy sporządzonym w 2020 r. zaproponowano rozszerzenie Najwyższej Rady Sądownictwa. Miałaby się ona składać z członków Sądu Najwyższego, prezesa i sędziów Wysokiego Trybunału, prezesa Sądu Apelacyjnego, najstarszego stażem prezesa sądów rejonowych, prezesa Stowarzyszenia Sędziów, Prokuratora Generalnego oraz prezesa Cypryjskiej Izby Adwokackiej. Przedstawiciele instytucji sądownictwa opowiedzieli się za zmienionym składem Najwyższej Rady Sądownictwa, w której zasiadali by wyłącznie z pracownicy wymiaru sprawiedliwości¹⁹. Od końca 2020 r. projekt ustawy oczekuje na przyjęcie, co nie zostało uczynione przed rozwiązaniem parlamentu wiosną tego roku²⁰. Istotne jest, aby w reformie tej uwzględniono zalecenia Rady Europy²¹.

Plan działania na rzecz wzmocnienia pozycji Biura Prawnego Republiki jest wprowadzany w życie²²; przewidziano przepisy zapewniające niezależność budżetową biura. Reforma²³ obejmuje między innymi restrukturyzację i utworzenie odrębnych, samodzielnych dyrekcji w ramach Biura Prawnego w celu skuteczniejszego rozdzielania dwóch głównych funkcji Prokuratora Generalnego, utworzenie nowych stanowisk, racjonalizację procedur oraz rozdzielanie funkcji i procedur rekrutacji. Prokurator Generalny i Ministerstwo Finansów nadal rozpatrują projekt ustawy dotyczącej niezależności budżetowej Biura Prawnego²⁴. W oczekiwaniu na planowaną reformę pod koniec 2020 r. w Biurze Prawnym Republiki zatrudniono znaczącą liczbę nowych prawników, a wielu z nich prowadzi sprawy karne, w tym sprawy dotyczące korupcji²⁵.

Jakość

Wprowadzono środki w celu poprawy cyfryzacji wymiaru sprawiedliwości, jednak w obszarze tym nadal pojawiają się poważne obawy. Dostępność informacji dotyczących

¹⁸ Rekomendacja nr CM/Rec(2010)12 Komitetu Ministrów Rady Europy, pkt 47; Wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 20 kwietnia 2021 r., Republika, sprawa C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311, pkt 71; wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 9 kwietnia 2021 r., A.B. i in., sprawa C-824/18, pkt 122.

¹⁹ GRECO Fourth Evaluation Round – Second Compliance Report [Czwarta runda oceny GRECO – drugi raport zgodności], s. 8; informacje otrzymane w kontekście wizyty na Cyprze.

²⁰ Informacje otrzymane od Ministerstwa Sprawiedliwości w kontekście wizyty na Cyprze.

²¹ Rekomendacja nr CM/Rec(2010)12 Komitetu Ministrów Rady Europy, pkt 27.

²² Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Cyprze, s. 3.

²³ W 2019 r. niezależni eksperci przeprowadzili przegląd funkcjonowania Biura Prawnego. Na podstawie sprawozdania sporządzonego w wyniku przeglądu opracowano plan działania, który Rada Ministrów zatwierdziła w dniu 15 października 2019 r. Plan ten przewiduje kompleksową reformę Biura Prawnego państwa.

²⁴ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 2.

²⁵ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 4; informacje otrzymane w kontekście wizyty na Cyprze.

systemu sądowego w internecie dla ogółu społeczeństwa jest bardzo ograniczona²⁶. Ponadto istnieje bardzo niewielka liczba rozwiązań cyfrowych w zakresie wszczynania i śledzenia postępowań w sprawach cywilnych/handlowych i administracyjnych²⁷. Wprowadzenie elektronicznego systemu administracji sądowej jest jednym z głównych celów trwających reform²⁸. Jego wdrożenie oraz powiązane procedury udzielania zamówień publicznych opóźniają się jednak od 2017 r. W międzyczasie do czasu pełnego wdrożenia elektronicznego systemu sądownictwa opracowano i w 2020 r. uruchomiono elektroniczny mini-rejestr do wnoszenia spraw we wszystkich urzędach stanu cywilnego i w Sądzie Najwyższym, aby umożliwić bardziej efektywne rozpatrywanie wniosków²⁹. Pandemia COVID-19 przyspieszyła wdrożenie rejestru.

Dopracowano informacyjne strony internetowe na temat orzecznictwa i prawodawstwa skierowane do ogółu społeczeństwa. Strona internetowa zarządzana przez Cypryjską Izbę Adwokacką umożliwia uzyskanie otwartego, bezpłatnego i publicznego dostępu do wielu zbiorów danych, takich jak bazy danych orzecznictwa i aktów prawnych. Dzięki niej obywatele mogą uzyskać dostęp do bazy danych orzecznictwa cypryjskiego, orzecznictwa Sądu Najwyższego Cypru, orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz cypryjskiego prawodawstwa. Sąd Najwyższy zapewnia cypryjskim sędziom dostęp do krajowych i zagranicznych baz danych i sam ponosi koszty tego dostępu³⁰.

Efektywność

Nadal istnieją poważne obawy dotyczące efektywności systemu wymiaru sprawiedliwości³¹. Czas potrzebny na rozstrzygnięcie spraw cywilnych, handlowych i administracyjnych w sądach pierwszej instancji (882 dni w 2019 r. w porównaniu z 737 dniami w 2018 r.) wciąż jest jednym z najdłuższych w UE³². W sądach administracyjnych pierwszej instancji czas trwania postępowań wydłużył się (495 dni w 2019 r. w porównaniu z 487 dniami w 2018 r.)³³, a wskaźnik zamykanych spraw spadł (około 170 % w 2019 r. w porównaniu z około 219 % w 2018 r.)³⁴. Od września 2020 r. w Sądzie Rejonowym w Pafos realizowany jest projekt pilotażowy służący zmniejszeniu zaległości. Po zatrudnieniu kilku dodatkowych sędziów powołano grupę zadaniową, która w szczególności ma się zająć zaległymi sprawami³⁵.

Plan działania mający na celu sprostanie wyzwaniom w zakresie efektywności jest nadal wdrażany, choć z pewnym opóźnieniem³⁶. W tych ramach projekt ustawy przygotowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości i Porządku Publicznego pod koniec 2020 r. przewiduje

²⁶ Wykres 39, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

²⁷ Wykres 43, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

²⁸ Cypr zwraca się o udzielenie pomocy w tym obszarze w ramach Instrumentu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności. Oczekuje się, że projekt pilotażowy dotyczący e-sprawiedliwości zostanie wdrożony w ciągu 12–15 miesięcy.

²⁹ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 6–7.

³⁰ Serwis legislacyjny Cypru; informacje otrzymane w kontekście wizyty na Cyprze.

³¹ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Cyprze, s. 4.

³² Wykres 5, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

³³ Wykres 8, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

³⁴ Wykres 12, unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości z 2021 r.

³⁵ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 9.

³⁶ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Cyprze, s. 4.

rozszerzenie właściwości w sprawach cywilnych sędziów sądów rejonowych i wyższych rangą sędziów sądów rejonowych pod względem liczby sporów, które mogą rozpoznać i rozstrzygnąć, aby zwiększyć elastyczność systemu³⁷. Wydane w lutym 2019 r. orzeczenie Sądu Najwyższego w sprawie powierzenia rozpatrywania sporów finansowych – postępowań sądowych dotyczących kredytów zagrożonych – sześciu obecnym wyższym rangą sędziom sądu rejonowego nadal jest wykonywane³⁸.

Zatwierdzono nowe przepisy kodeksu postępowania cywilnego. W dniu 19 maja 2021 r. Sąd Najwyższy zatwierdził nowy kodeks postępowania cywilnego zastępujący przestarzałe ramy prawne, które obowiązywały od 1958 r.³⁹ Celem tych jeszcze nie wdrożonych przepisów jest przyspieszenie postępowań sądowych oraz zwiększenie ogólnej efektywności cywilnych postępowań sądowych, także w zakresie wykonywania orzeczeń sądowych⁴⁰.

II. RAMY ANTYKORUPCYJNE

Przyjęto nowy plan działania przeciwko korupcji na lata 2021–2026, a Urzędowi ds. Zapewniania Przejrzystości i Zapobiegania Korupcji powierzono monitorowanie jego wdrażania. Prowadzenie postępowań w sprawach karnych, w tym w sprawach dotyczących korupcji, wchodzi w zakres ogólnych kompetencji Prokuratora Generalnego. Prokuratura świadczy usługi doradztwa prawnego na rzecz organów ścigania prowadzących dochodzenia w sprawie przestępstw korupcyjnych. Powołano nowego Prokuratora Generalnego, a jednocześnie zatrudniono nowych pracowników i przeorganizowano struktury prokuratury zajmującej się ściganiem przestępstw finansowych. Nowy projekt ustawy o dostępie do informacji publicznych oznacza poprawę ram legislacyjnych na potrzeby walki z korupcją.

W opinii ekspertów i pracowników na stanowiskach kierowniczych w przedsiębiorstwach korupcja w sektorze publicznym utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie. W opublikowanym przez Transparency International wskaźniku postrzegania korupcji w 2020 r. Cypr uzyskały wynik 57/100, plasując się na 12. miejscu w Unii Europejskiej i 42. na świecie⁴¹. Wskaźnik ten pogorszył się⁴² jednak na przestrzeni ostatnich pięciu lat⁴³.

Przeglądowi poddano strategiczne ramy antykorupcyjne. W styczniu 2021 r. Prezydent Republiki oraz Minister Sprawiedliwości i Porządku Publicznego przyjęli nową strategię antykorupcyjną na lata 2021–2026. Zaproponowane środki dotyczą kwestii związanych

³⁷ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 9.

³⁸ Tamże.

³⁹ Nowy kodeks postępowania cywilnego zatwierdzono w dniu 19 maja 2021 r.

⁴⁰ Do przyjęcia nowego kodeksu postępowania cywilnego nie są potrzebne żadne dalsze działania legislacyjne. Reforma ta jest wdrażana dzięki wsparciu technicznemu udzielonemu Cyprowi przez Komisję Europejską.

⁴¹ Transparency International, wskaźnik postrzegania korupcji w 2020 r., s. 2–3. Kategoryzacja poziomu postrzeganej korupcji przedstawia się w następujący sposób: niski (postrzeganie korupcji w sektorze publicznym przez ekspertów i pracowników na stanowiskach kierowniczych w przedsiębiorstwach z wynikiem powyżej 79); stosunkowo niski (wynik 79–60), stosunkowo wysoki (59–50), wysoki (wynik poniżej 50).

⁴² W 2015 r. osiągnięto wynik 61, natomiast w 2020 r. – 57. Wynik znacząco wzrasta/maleje, jeżeli zmienia się o więcej niż pięć punktów; poprawia się/pogarsza się (zmiany o 4–5 punktów); jest stosunkowo stabilny (zmiany o 1–3 punkty) w ciągu ostatnich pięciu lat.

⁴³ Dane Eurobarometru dotyczące postrzegania korupcji przez obywateli i przedsiębiorstwa oraz doświadczeń z nią związanych, przedstawione w ubiegłym roku, są aktualizowane co dwa lata. Najnowszy zbiór danych to specjalne badanie Eurobarometr 502 (2020 r.) i badanie Eurobarometr Flash 482 (2019 r.).

z przejrzystością, rozliczalnością i korupcją, a ich celem jest wzmocnienie pozycji istniejących instytucji i stworzenie nowych zabezpieczeń⁴⁴. Strategia obejmuje trzy filary⁴⁵ podzielone na konkretne działania⁴⁶. Urząd ds. Zapewniania Przejrzystości i Zapobiegania Korupcji (podlegający Ministerstwu Sprawiedliwości i Porządku Publicznego) powołał dwóch urzędników, którym powierzył zadanie koordynacji międzyinstytucjonalnej oraz wdrożenie tej strategii. Każda instytucja publiczna posiada punkt kontaktowy ds. strategii antykorupcyjnej, który sporządza sprawozdania dotyczące postępów we wdrażaniu środków antykorupcyjnych w ramach swoich kompetencji. Urząd ds. Zapewniania Przejrzystości i Zapobiegania Korupcji zbiera i gromadzi w jednym miejscu informacje na temat wdrażania strategii oraz publikuje wyniki na platformie internetowej⁴⁷. Pod koniec 2020 r. Rada Ministrów rozpoczęła również realizację krajowego programu uczciwości zawodowej opartego na normie Międzynarodowej Organizacji Normalizacyjnej (ISO) dotyczącej systemu zarządzania antykorupcyjnego. Ministerstwo Sprawiedliwości odpowiada za nadzorowanie realizacji tego programu⁴⁸.

Ustawa o dostępie do informacji publicznych została uchwalona, jednak inne przepisy antykorupcyjne nadal są przedmiotem dyskusji prowadzonych w parlamencie. Ustawa o prawie dostępu do informacji sektora publicznego⁴⁹, która zapewnia osobom fizycznym lub prawnym prawo dostępu do informacji będących w posiadaniu organu publicznego, weszła w życie w grudniu 2020 r. Projekt ustawy o ustanowieniu Niezależnego Organu Przeciwdziałania Korupcji oraz projekt ustawy o lobbingu przeszły pierwsze czytanie w odpowiedniej komisji parlamentarnej. Szereg projektów ustaw o ujawnianiu informacji majątkowych wybieranych i państwowych urzędników jest nadal rozpatrywanych przez Komisję Parlamentarną ds. Instytucji, Kompetencji i Urzędu Komisarza ds. Administracji⁵⁰. Nie ma jednak informacji na temat harmonogramu ostatecznego przyjęcia.

Zaostrzono kary za przestępstwo nadużycia stanowiska publicznego. W marcu 2021 r. kara za przestępstwo nadużycia stanowiska⁵¹ przez urzędników publicznych (wybranych lub powołanych) została zwiększona z trzech do siedmiu lat pozbawienia wolności⁵².

Biuro Prokuratora Generalnego nadal poprawia swoje zdolności. Pod koniec czerwca 2020 r. powołano nowego Prokuratora Generalnego. Biuro niedawno zatrudniło 24 prawników na stanowiska podstawowe posiadających uprawnienia do ścigania przestępstw finansowych, w tym korupcji, a trzech urzędników przeniesiono z działu kadr do Biura Prokuratora Generalnego. W latach 2013–2020 przeprowadzono dochodzenia w 149 sprawach dotyczących korupcji, z czego 20 zakończyło się wydaniem wyroku (w tym pięć spraw dotyczących urzędników wysokiego szczebla i osób zajmujących eksponowane

---

⁴⁴ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 10.

⁴⁵ Tj. 1) zapobieganie, kształcenie i świadomość; 2) środki prawne oraz 3) nadzorowanie i ocena ryzyka.

⁴⁶ Obejmują one między innymi: protokoły ustaleń między państwem a uczelniami, ustanowienie nadzorowanej przez Prokuratora Generalnego jednostki ds. zwalczania korupcji; stworzenie niezależnej komisji ds. zarządzania zasobami ludzkimi oraz ustanowienie Niezależnego Organu Przeciwdziałania Korupcji. Informacje otrzymane w kontekście wizyty na Cyprze.

⁴⁷ Strona internetowa Exandas służąca do komunikacji i publikowania informacji.

⁴⁸ Informacje otrzymane od Ministerstwa Sprawiedliwości w kontekście wizyty na Cyprze.

⁴⁹ Ustawa o prawie dostępu do informacji sektora publicznego z 2017 r. (184 (I) / 2017).

⁵⁰ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 11.

⁵¹ Art. 105 kodeksu karnego.

⁵² Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 17.

stanowisko polityczne)⁵³. W przypadku jednego szczególnego obszaru ryzyka, uregulowanego ustawą o zwalczaniu manipulowania zawodami sportowymi⁵⁴, doszło do wszczęcia szeregu otwartych dochodzeń w sprawach dotyczących korupcji (12 spraw w 2020 r. i trzy sprawy w 2021 r.) oraz konfliktów interesów (dwie sprawy w 2020 r. i jedna w 2021 r.), lecz jak dotąd nie w tych sprawach nie wydano wyroków⁵⁵. W 2020 r. Prokurator Generalny koordynował spotkania z przedstawicielami stowarzyszenia zakładów sportowych i policji poświęcone wdrażaniu ustawy o zwalczaniu manipulowania zawodami sportowymi⁵⁶.

Rząd powołał komisję śledczą, aby przeprowadziła dochodzenie w sprawie cypryjskiego programu obywatelstwa dla inwestorów. W odpowiedzi na zarzuty korupcji dotyczące obcokrajowców i urzędników wysokiego szczebla (w tym możliwe udział osób zajmujących eksponowane stanowisko polityczne) na wniosek Rady Ministrów w dniu 7 września 2020 r. Prokurator Generalny powołał komisję śledczą, której zadaniem było przeprowadzenie dochodzenia w sprawie wszystkich przypadków naturalizacji w ramach cypryjskiego systemu obywatelstwa inwestorskiego w latach 2007–2020 oraz zbadanie ich. Poinformowano, że komisja zbadała 6 779 przypadków naturalizacji inwestorów⁵⁷. Z wstępnych wniosków komisji – opublikowanych w kwietniu 2021 r. – wynika, że ponad 53 % wszystkich decyzji o naturalizacji wydano z naruszeniem prawa⁵⁸. Komisja Europejska wszczęła postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego przeciwko Cyprowi w związku z programem obywatelstwa dla inwestorów⁵⁹.

Zreorganizowano struktury prokuratury zajmującej się ściganiem przestępstw finansowych. W 2020 r. zreorganizowano biuro dochodzeń w sprawie przestępstw finansowych, tworząc dwie sekcje: pierwsza sekcja odpowiada za prowadzenie dochodzeń w sprawach dotyczących przestępstw finansowych, a druga pełni funkcję sekcji wsparcia (która rozpoczęła działalność w lutym 2021 r.) i składa się z dwóch śledczych policji oraz czterech biegłych z zakresu księgowości śledczej⁶⁰. Sekcja wsparcia przekrojowo wspiera

⁵³ Informacje otrzymane od Biura Prokuratora Generalnego w kontekście wizyty na Cyprze. Dla porównania w sprawozdaniu na temat praworządności z 2020 r. w rozdziale na temat Cypru zauważono, że w latach 2013–2018 przeprowadzono lub prowadzono dochodzenia łącznie w 120 sprawach dotyczących korupcji, z czego 98 spraw zostało zamkniętych, 22 sprawy są nadal w toku. 47 spraw oczekiwało na skierowanie do sądu lub było w toku. 37 osób skazano za korupcję w 26 sprawach; 12 z tych osób skazano za korupcję na wysokim szczeblu, w tym zastępcę Prokuratora Generalnego, członków Izby Reprezentantów i byłych ministrów.

⁵⁴ Ustawa 180(I) z 2017 r.

⁵⁵ Informacje otrzymane od Biura Prokuratora Generalnego w kontekście wizyty na Cyprze.

⁵⁶ Tamże.

⁵⁷ Zob. Sigma Live, 7.06.2021, „Report on citizenship” [„Sprawozdanie na temat obywatelstwa”].

⁵⁸ Informacje otrzymane w kontekście wizyty na Cyprze oraz publikacja Kathimerini, „Interim report on golden passports delivered” [„Sprawozdanie okresowe w sprawie realizacji programu dla inwestorów”], 10.06.2021. Zob. również komisja śledcza, „Sprawozdanie okresowe dotyczące procedury nadawania obywatelstwa zagranicznym inwestorom i przedsiębiorcom”, 16 kwietnia 2021 r.

⁵⁹ Komisja Europejska, „Investor citizenship schemes: European Commission opens infringements against Cyprus and Malta for »selling« EU citizenship” [„Programy obywatelstwa dla inwestorów: Komisja Europejska wszczyna postępowanie przeciwko Cyprowi i Malcie w związku ze »sprzedażą« obywatelstwa Unii”], 20 października 2020 r., INFR(2020)2300; Komisja Europejska, „Postępowania o uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego: główne decyzje podjęte w czerwcu”, 9 czerwca 2021 r. Postępowanie w sprawie uchybienia zobowiązaniom państwa członkowskiego dotyczy niewywiązania się przez Cypr z obowiązków wynikających z zasady lojalnej współpracy i obywatelstwa Unii w związku z oferowaniem obywatelstwa w zamian za zrealizowanie wcześniej ustalonych płatności i inwestycji.

⁶⁰ Informacje otrzymane od Biura Policji ds. Dochodzeń w sprawie Przestępstw Finansowych w kontekście wizyty na Cyprze.

inne jednostki poprzez analizę danych finansowych oraz stosowanie środków należytej staranności wobec podejrzanych osób. Przyciągnięcie i utrzymanie wykwalifikowanego personelu wciąż jednak stanowi wyzwanie dla biura⁶¹. Niektóre dochodzenia w sprawach dotyczących przestępstw finansowych opóźniają się z powodu wolnej reakcji instytucji finansowych na sądowe nakazy ujawnienia informacji, a w przypadku spraw międzynarodowych – z powodu rzekomego wydłużonego czasu przekazywania odpowiedzi władz zagranicznych na wnioski o wzajemną pomoc prawną⁶². W 2020 r. odnotowano jeden przypadek konfiskaty w związku z przestępstwem dotyczącym korupcji, w które zaangażowanych było czterech oskarżonych, w tym jeden urzędnik służby cywilnej⁶³.

Wprowadzono nowe instrumenty mające na celu poprawę uczciwości zawodowej w szeregach policji, w tym platformę internetową do zgłaszania nieprawidłowości. W 2020 r. Służba Spraw Wewnętrznych Policji, która zajmuje się prowadzeniem dochodzeń w sprawie zarzutów dotyczących korupcji w policji, uruchomiła platformę internetową do sygnalizowania nieprawidłowości. Od tego czasu wpłynęło 141 skarg⁶⁴: 36 z nich już zbadano (z czego 21 odrzucono na późniejszym etapie). Nie ma informacji na temat rozstrzygniętych spraw. Na początku 2021 r. Służba Spraw Wewnętrznych Policji przyjęła kodeks postępowania policji, w którym położono nacisk na walkę z korupcją (zapis dotyczący walki z korupcją jest zawarty w obecnym kodeksie etyki policyjnej)⁶⁵, i wyjaśniła swoje kompetencje w informacyjnej ulotce skierowanej do społeczeństwa. W przypadku gdy funkcjonariusz policji jest podejrzany o korupcję, Służba Spraw Wewnętrznych Policji może podjąć decyzje o przeprowadzeniu „analizy integralności” w odniesieniu do podejrzanego. Chociaż podejrzenia o korupcję zgłaszane są Prokuratorowi Generalnemu, informacje na temat elementów wskazujących na naruszenie przepisów dyscyplinarnych przesyłane są do dyrektora policji w celu ewentualnego wdrożenia działań naprawczych. W latach 2018–2020 do Biura Prokuratora Generalnego przekazano 13 spraw, a jedna z nich została rozstrzygnięta (z wyrokiem skazującym). Obecnie prowadzonych jest 11 dochodzeń, a jedno jest w toku w Biurze Prokuratora Generalnego⁶⁶.

Przyjęto nowe przepisy w odniesieniu do konfliktu interesów członków parlamentu. W lutym 2021 r. Izba Reprezentantów przyjęła kodeks postępowania dla swoich członków, który obejmuje przepisy dotyczące niepołączalności stanowisk, ujawniania informacji majątkowych, prezentów i lobbingu⁶⁷. Komisja parlamentarna będzie monitorowała przestrzeganie kodeksu. W odniesieniu do innych urzędników służby cywilnej, w uzupełnieniu istniejącej ustawy administracyjnej⁶⁸, celem realizowanego projektu jest

---

⁶¹ Tamże.

⁶² Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 25.

⁶³ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 16.

⁶⁴ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

⁶⁵ Policja Cypru, kodeks etyki policyjnej.

⁶⁶ Informacje otrzymane w kontekście wizyty na Cyprze.

⁶⁷ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r. Warto zauważyć, że w sprawozdaniu na temat praworządności z 2020 r., w rozdziale dotyczącym sytuacji w zakresie praworządności na Cyprze (s. 8), zwrócono uwagę, że chociaż istnieją kodeksy postępowania dla członków rządu, urzędników publicznych i prokuratorów, nie ma podobnych przepisów obowiązujących członków Izby Reprezentantów. Kodeks miałby na celu zapewnienie wytycznych w zakresie sposobów zapobiegania konfliktom interesów dotyczącym członków parlamentu oraz zarządzania takimi konfliktami.

⁶⁸ Ustawa nr 1 z 1990 r. o służbie cywilnej oraz ustawa nr 100(I) z 2015 r. zmieniająca ustawę o służbie cywilnej.

opracowanie wspólnego zbioru zasad dotyczących konfliktów interesów urzędników publicznych wszystkich sektorów⁶⁹.

Nie istnieją dane dotyczące wdrażania ram dotyczących ujawniania informacji majątkowych. Chociaż obowiązują przepisy dotyczące składania oświadczeń o stanie majątkowym, zgłoszono pewne zastrzeżenia co do dokładności i weryfikacji tych oświadczeń⁷⁰. Ponadto, mimo obowiązywania przepisów dotyczących ujawniania informacji majątkowych i sankcji za niewywiązywania się z wynikających z nich obowiązków, w tym w odniesieniu do urzędników wysokiego szczebla i osób zajmujących eksponowane stanowisko polityczne (np. członkowie parlamentu i Prezydent Republiki), ich skuteczność pozostaje niejasna, ponieważ brakuje danych na temat wdrażania systemu ujawniania informacji majątkowych. Z tego względu zastrzeżenia przedstawione w zeszłorocznym sprawozdaniu nadal są aktualne.

Projekt ustawy o zgłaszaniu aktów korupcji oczekuje na zatwierdzenie⁷¹ przez ustawodawcę od maja 2017 r. Ustawa ta posłużyłaby do wprowadzenia nowych przepisów dotyczących ochrony osób zgłaszających akty korupcji zarówno w sektorze publicznym, jak i w sektorze prywatnym⁷².

W czasie pandemii COVID-19 w ramach programów pomocy prowadzone są działania mające na celu zapobieganie oszustwom. Ministerstwo Pracy, Opieki Społecznej i Ubezpieczeń Społecznych wprowadziło mechanizm kontrolny powiązany z bazą danych służb ds. ubezpieczeń społecznych, umożliwiający automatyczne kontrole beneficjentów dofinansowania związanego z COVID-19 (zwany także „programem specjalnym”). W przypadku naruszenia warunków kwalifikacji do „programu specjalnego” Ministerstwo Pracy, Opieki Społecznej i Ubezpieczeń Społecznych żąda zwrotu odpowiednich świadczeń. W sektorze opieki zdrowotnej pułapy cenowe na podstawowe artykuły chroniących przed chorobą (np. masek lub medycznych testów w kierunku COVID-19) stanowią jeden ze środków służących przeciwdziałaniu ryzyku korupcji⁷³.

III. PLURALIZM MEDIÓW I WOLNOŚĆ MEDIÓW

Na Cyprze prawną i formalną ochronę wolności wypowiedzi i prawa dostępu do informacji zapewniono w art. 19 konstytucji Republiki Cypryjskiej. Przepisy wykonawcze zapewniają wyraźną ochronę źródeł dziennikarskich i wspierają pluralizm mediów w sektorze radiowo-telewizyjnym. Po kilku opóźnieniach ustawa o prawie dostępu do danych publicznych (2017) weszła w życie w grudniu 2020 r., a jej celem było zapisanie tego prawa w przepisach wykonawczych⁷⁴. Ustawa ustanawia ramy i warunki publicznego dostępu do informacji będących w posiadaniu organów publicznych oraz urząd Komisarza ds. Informacji. Oczekuje się, że dwa odrębne projekty ustaw zaplanowane do przyjęcia w drugiej połowie 2021 r. dostosują cypryjskie ustawodawstwo do dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych

⁶⁹ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 12.

⁷⁰ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Cyprze, s. 8.

⁷¹ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 12.

⁷² Zgodnie z proponowaną ustawą osoby bezpośrednio zaangażowane w akty korupcji, które jednak dobrowolnie zgłaszają się na policję lub oferują chęć współpracy z organami w celu przeprowadzenia pełnego dochodzenia oraz wniesienia i poparcia oskarżenia w danej sprawie, mogą liczyć na zmniejszenie kary (do połowy jej maksymalnego wymiaru) przewidzianej za to przestępstwo.

⁷³ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 13–14.

⁷⁴ Ustawa nr 184 (I)/2017 o prawie dostępu do informacji sektora publicznego.

i wzmocnią wolność prasy⁷⁵. Cypr przekazał dotację rządową, składającą się głównie z dochodów z reklam wypłaconych na rzecz środków masowego przekazu w celu informowania opinii publicznej o pandemii COVID-19.

Zgłoszono poprawki⁷⁶ w celu zwiększenia niezależności organu regulacyjnego ds. audiowizualnych usług medialnych, tj. cypryjskiego Urzędu ds. Radiofonii i Telewizji. W parlamencie złożono poprawki do ustawy o nadawcach radiowych i telewizyjnych nr 7(I)/1998 w celu wyraźnego określenia funkcjonalnej i faktycznej niezależności organu i dostosowania ustawy do dyrektywy o audiowizualnych usługach medialnych⁷⁷. Co więcej, kryteria wyboru członków zarządu cypryjskiego Urzędu ds. Radiofonii i Telewizji są zgodne z cypryjskim kodeksem zarządzania publicznego wprowadzonym decyzją Rady Ministrów nr 87/869, co stanowi gwarancję wysokich kwalifikacji zawodowych członków zarządu⁷⁸.

W skład cypryjskiej rady niezależnych mediów – komisji ds. skarg dotyczących mediów – wchodzi 13 członków i odpowiada ona za samoregulację mediów informacyjnych, zarówno drukowanych, jak i elektronicznych. Jeśli projekt ustawy o zabezpieczeniu wolności prasy i funkcjonowania mediów⁷⁹ zostanie uchwalony, komisja ds. skarg zostanie umocowana w prawie⁸⁰. Chociaż komisja ds. skarg jest całkowicie niezależna od ingerencji rządu i nadzoru sądowego, w monitorze pluralizmu mediów zauważono, że pandemia COVID-19 i związane z nią zwolnienia nasiliły długotrwałe problemy, dlatego prace komisji skupiają się w znacznej mierze na zabezpieczeniu zatrudnienia i wynagrodzeń, a mniejszym stopniu na zapewnieniu niezależności redakcyjnej⁸¹.

Oczekuje się, że ramy prawne na Cyprze, które już zapewniają pewien stopień przejrzystości własności mediów w sektorze mediów audiowizualnych, zostaną wzmocnione. W monitorze pluralizmu mediów z 2021 r. (MPM) przypomniano zastrzeżenia i potwierdzono poziomy ryzyka, na które zwrócono uwagę w MPM z 2020 r. w kontekście skutecznego wdrożenia obecnych przepisów oraz braku ram gwarantujących przejrzystość własności w sektorze prasy drukowanej i mediów cyfrowych, co utrudnia identyfikację i weryfikację ostatecznych właścicieli lub powiązań właścicielskich w tych sektorach. Projekt ustawy, który jest obecnie przedmiotem konsultacji, ma na celu uzupełnienie tych braków⁸² poprzez zobowiązanie wszystkich środków masowego przekazu do publikowania zbadanych sprawozdań finansowych zawierających informacje na temat właścicieli rzeczywistych⁸³.

Nadal stosowane są mechanizmy mające na celu ochronę niezależności politycznej mediów oraz zapobieganie konfliktom interesów. Chociaż nadal nie ma żadnych ram

---

⁷⁵ Od 2020 r. Cypr przesunął się o jeszcze jedną pozycję w światowym rankingu wolności prasy prowadzonym przez Reporterów bez Granic i obecnie znajduje się na 26. miejscu na świecie i 13. w UE. Reporterzy bez Granic– Cypr. Od 2020 r. Cypr przesunął się o jeszcze jedną pozycję w światowym rankingu wolności prasy prowadzonym przez Reporterów bez Granic i obecnie znajduje się na 26. miejscu na świecie i 13. w UE.

⁷⁶ W dniu 4 marca 2021 r.

⁷⁷ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 20.

⁷⁸ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 19.

⁷⁹ Projekt ustawy o zabezpieczeniu wolności prasy i funkcjonowania mediów w Republice Cypryjskiej z 2021 r.

⁸⁰ Komisja ds. skarg dotyczących mediów została założona w 1997 r. przez Stowarzyszenie Wydawców Gazet i Czasopism, właścicieli prywatnych mediów elektronicznych oraz Cypryjski Związek Dziennikarzy.

⁸¹ Monitor pluralizmu mediów z 2021 r., s. 10.

⁸² Projekt ustawy o zabezpieczeniu wolności prasy i funkcjonowania mediów w Republice Cypryjskiej z 2021 r.

⁸³ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 19–20.

regulujących reklamy państwowe, przyznano dotację rządową w kwocie 700 000 EUR, składającą się głównie z dochodów z reklam wypłaconych na rzecz środków masowego przekazu w celu informowania opinii publicznej o pandemii COVID-19. Według MPM 2021 przyznane subsydia są bardziej zróżnicowane niż w przypadku wcześniejszych programów i zdecydowanie ograniczyły czynnik ryzyka związany ze wskaźnikiem dotyczącym regulowania środków finansowych przez państwo⁸⁴. W MPM 2021 stwierdzono, że nastąpił ogólny spadek ryzyka w obszarze niezależności politycznej (z 59 % do 55 %), chociaż niezależność redakcyjna nadal jest zagrożona i narażona na duże ryzyko ze względu na realizację programów politycznych przez właścicieli mediów, co prowadzi do pewnego stopnia autocenzury wśród pracowników redakcji⁸⁵. Opracowywany jest szczegółowy mechanizm regulujący wydatkowanie dochodów z reklam na rzecz państwowych kampanii reklamowych wykraczających poza kwestie związane z pandemią COVID-19⁸⁶.

Chociaż bezpośrednie zagrożenia występują rzadko, zgłoszono przypadek nękania i inwigilacji dziennikarza w internecie. Obowiązują zabezpieczenia regulacyjne w zakresie ochrony źródeł dziennikarskich. Oczekuje się, że gdy projekt ustawy o zabezpieczeniu wolności prasy i funkcjonowania mediów zostanie uchwalony, wzmocni ona gwarancje wolności wypowiedzi zarówno w internecie, jak i poza nim⁸⁷. Zainteresowane strony wyraziły obawy związane ze stalkingiem i poważnym nękaniami cyfrowym dziennikarza śledczego oraz cyberatakiem na niego⁸⁸, w szczególności za pośrednictwem mediów społecznościowych⁸⁹. Od czasu sprawozdania na temat praworządności z 2020 r. na platformie Rady Europy propagującej ochronę dziennikarstwa i bezpieczeństwo dziennikarzy nie opublikowano żadnych wpisów dotyczących Republiki Cypryjskiej.

IV. INNE KWESTIE INSTYTUCJONALNE ZWIĄZANE Z MECHANIZMAMI KONTROLI I RÓWNOWAGI

Republika Cypryjska jest przedstawicielską republiką prezydencką. Prezydent Cypru jest jednocześnie głową państwa i szefem rządu. Izba Reprezentantów jest parlamentem i posiada uprawnienia ustawodawcze. Zarówno reprezentanci, jak i ministrowie mają prawo inicjatywy ustawodawczej. Sąd Najwyższy jest właściwy w zakresie oceny konstytucyjności prawa w kontekście konkretnych spraw, które są do niego wnoszone⁹⁰. Istnieje szereg niezależnych organów, organizacji i instytucji krajowych, których celem jest ochrona i zabezpieczenie praw człowieka.

Pomimo środków wprowadzonych w celu zwiększenia zaangażowania zainteresowanych stron konsultacje publiczne nie zawsze odbywają się na wczesnym etapie projektowania i opracowywania polityki. Otwarte konsultacje publiczne w sprawie aktów prawnych

---

⁸⁴ Sprawozdanie w ramach monitora pluralizmu mediów z 2021 r., s. 14.

⁸⁵ Tamże.

⁸⁶ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 20–21, oraz informacje otrzymane w kontekście wizyty na Cyprze.

⁸⁷ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 20–21, oraz informacje otrzymane od Biura Prasowego i Informacyjnego w kontekście wizyty na Cyprze.

⁸⁸ Organized Crime and Corruption Reporting Project, „Cypryjski dziennikarz twierdzi, że jest śledzony i obawia się o swoje życie” [„Cypryjski dziennikarz twierdzi, że jest śledzony i obawia się o swoje życie”].

⁸⁹ Reporterzy bez Granic – Cypr.

⁹⁰ Planowane jest utworzenie Trybunału Konstytucyjnego, który przejmie od Sądu Najwyższego zadania dotyczące kontroli w zakresie konstytucjonalności przepisów prawa (zob. sekcja I). Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

odbywają się rzadko⁹¹, pomimo zobowiązań podjętych w kontekście projektu lepszego stanowienia prawa oraz odpowiednich okólników Ministerstwa Finansów i Biura Prawnego Republiki⁹². Proces konsultacji w zakresie projektu ustawy nie jest łatwo dostępny dla społeczeństwa i ogranicza się do dyskusji w Izbie Reprezentantów. Na tym etapie projekty aktów prawnych są udostępniane za pośrednictwem standardowej listy dystrybucyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości uprzednio wskazanym zainteresowanym stronom⁹³, tak aby mogły one przedstawić swoje opinie lub uczestniczyć w dyskusjach odpowiednich stałych komisji parlamentarnych⁹⁴. Prokurator Generalny przeprowadza wstępny przegląd projektu ustawy pod kątem przestrzegania zasady legalności i proporcjonalności⁹⁵.

Rząd został uprawniony do przyjęcia środków mających na celu stawienie czoła pandemii COVID-19. Na Cyprze nie ogłoszono przewidzianego w konstytucji stanu nadzwyczajnego. Wprowadzono natomiast ograniczenia na podstawie ustawy o kwarantannie, która uprawnia Radę Ministrów⁹⁶ do wydawania – w związku z pandemią COVID-19 – nakazów mających zastosowanie zarówno do obywateli, jak i do organów publicznych oraz przedsiębiorstw⁹⁷. Parlament cypryjski regularnie monitoruje wdrażanie wszystkich środków związanych z COVID-19⁹⁸. Zgodnie z informacjami otrzymanymi od rządu środki ograniczające zostały do tej pory zakwestionowane tylko raz, w sprawie wniesionej w 2020 r. do Sądu Administracyjnego i nadal toczącej się przed tym sądem, dotyczącej maksymalnej liczby pracowników, przy której mogą prowadzić działalność biura i inne miejsca pracy⁹⁹.

W sytuacji trwającej pandemii COVID-19 Rzecznik Praw Obywatelskich podejmował aktywne działania na rzecz pomocy obywatelom. Od marca 2020 r. Rzecznik prowadzi kampanię informacyjną dotyczącą pandemii COVID-19 oraz ochrony praw człowieka¹⁰⁰. Rzecznik otrzymał akredytację ze statusem B od Globalnego Sojuszu Krajowych Instytucji Ochrony Praw Człowieka (GANHRI) w 2015 r.¹⁰¹, a przegląd jego akredytacji będzie miał miejsce w czerwcu 2021 r.¹⁰²

Chociaż poczyniono pewne postępy, nadal istnieją obawy dotyczące rejestracji organizacji społeczeństwa obywatelskiego¹⁰³. Obawy te powtórzyła Komisarz Praw

---

⁹¹ Uwagi przekazane przez Agencję Praw Podstawowych na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r. – Cypr, s. 5.

⁹² Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Cyprze, s. 10. OECD (2019), Indicators of Regulatory Policy and Governance – Cyprus.

⁹³ Np. Izba Adwokacka, organizacje społeczeństwa obywatelskiego. Informacje otrzymane w kontekście wizyty na Cyprze.

⁹⁴ Informacje otrzymane w kontekście wizyty na Cyprze.

⁹⁵ Informacje otrzymane od Biura Prokuratora Generalnego w kontekście wizyty na Cyprze.

⁹⁶ Uprawnienie to przekazano Ministrowi Zdrowia.

⁹⁷ W 2020 r. w cypryjskim parlamencie poddano dyskusji i uchwalono przepisy dotyczące przestępstw i kar związanych z COVID-19. Informacje otrzymane w kontekście wizyty na Cyprze.

⁹⁸ Informacje otrzymane od Ministerstwa Sprawiedliwości w kontekście wizyty na Cyprze.

⁹⁹ Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r., s. 22–24.

¹⁰⁰ Informacje przekazane przez ENNHRI na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

¹⁰¹ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Cyprze, s. 11.

¹⁰² Powszechny okresowy przegląd praw człowieka Organizacji Narodów Zjednoczonych (2019) – Cypr przyjął siedem otrzymanych zaleceń dotyczących zapewnienia zgodności NHRI z zasadami paryskimi.

¹⁰³ Sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r., rozdział dotyczący sytuacji w zakresie praworządności na Cyprze, s. 12.

Człowieka Rady Europy¹⁰⁴, w szczególności w odniesieniu do zdolności organizacji pozarządowych do prowadzenia działalności na Cyprze oraz w odniesieniu do wdrażania przepisów dotyczących stowarzyszeń, które ostatnio doprowadziły do wyrejestrowania kilku organizacji pozarządowych. W odpowiedzi na te obawy¹⁰⁵ rząd podkreślił, że w przepisach z 2017 r.¹⁰⁶ wprowadzono elementy przejrzystości i odpowiedzialności w odniesieniu do działalności organizacji pozarządowych zgodnie z wytycznymi Grupy Specjalnej ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF)¹⁰⁷ dotyczącymi ochrony organizacji pozarządowych przed finansowaniem nadużyć terrorystycznych oraz przepisami piątej dyrektywy UE w sprawie zapobiegania praniu pieniędzy i nadzoru nad tym procederem¹⁰⁸. Obecnie możliwa jest bezpośrednia rejestracja federacji organizacji, bez konieczności indywidualnej rejestracji ich członków¹⁰⁹.

---

¹⁰⁴ Pismo od Dunji Mijatović, Komisarz Praw Człowieka Rady Europy, do pana Nicosia Nourisa, ministra spraw wewnętrznych Cypru, z dnia 18 marca 2021 r.

¹⁰⁵ Odpowiedź pana Nicosia Nourisa, ministra spraw wewnętrznych Cypru, na pismo Dunji Mijatović, Komisarz Praw Człowieka Rady Europy (2021).

¹⁰⁶ Ustawa o stowarzyszeniach i fundacjach oraz powiązanych kwestiach. Informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2020 r., s. 47.

¹⁰⁷ Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (2015), „Combating the abuse of non-profit organisations (recommendation 8)” [„Zwalczanie nadużyć w organizacjach nienastawionych na zysk (zalecenie nr 8)”], s. 22–23.

¹⁰⁸ Ponadto rząd wyjaśnił, że wszystkie istniejące organizacje pozarządowe muszą zmienić swój status i podjąć inne działania, m.in. sporządzić sprawozdania finansowe i przedstawić urzędnikowi rejestrowemu informacje o członkach zarządu do dnia 31 grudnia 2019 r. Spośród około 6 500 organizacji pozarządowych 3 500 spełniło wymogi w wyznaczonym terminie. Tym, które nie spełniły wymogów do końca 2019 r., dano nową szansę na ich spełnienie do października 2020 r. Znaczna większość organizacji pozarządowych objętych tym obowiązkiem nie podjęła żadnych działań w celu dotrzymania nowego terminu. Spośród 2 020 przypadków, w których odmówiono rejestracji organizacji pozarządowych, złożono 60 odwołań dotyczących przeprowadzenia kontroli administracyjnej, a w 23 przypadkach organ kontrolny (generalny urzędnik rejestrowy) unieważnił decyzję sekretarza o nieuwzględnieniu tych organizacji. Do końca 2020 r. tylko jedna organizacja pozarządowa zaskarżyła decyzję administracyjną o odmowie rejestracji przed Sądem Najwyższym i sprawa ta jest w toku.

¹⁰⁹ Uwagi przekazane przez Agencję Praw Podstawowych na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.; art. 44 ust. 1 ustawy 104(I)/2017, zmienionej ustawą 118(I)/2020: „Pięć (5) lub większa liczba stowarzyszeń, fundacji, organizacji nienastawionych na zysk lub innych podobnych podmiotów prawnych nienastawionych na zysk, zagranicznych lub krajowych, które łączy wspólny cel, z zastrzeżeniem przepisów prawa regulującego ich działalność, może tworzyć federacje lub stowarzyszenia i być zarejestrowane jako takie w rejestrze prowadzonym przez urzędnika rejestrowego, pod warunkiem, że w ich statutach określono, że prawem właściwym dla ich działalności jest prawo obowiązujące w Republice”.
„Uznaje się, że z zastrzeżeniem przepisów ustawy z 2003 r. (ratyfikacyjnej) o Europejskiej konwencji o uznaniu osobowości prawnej międzynarodowych organizacji pozarządowych, takie federacje lub stowarzyszenia mogą być również tworzone z równoważnymi organizacjami za granicą, pod warunkiem, że w ich statutach określono, że prawem właściwym dla ich działalności w Republice Cypryjskiej jest prawo obowiązujące w Republice”.

Załącznik I: Wykaz źródeł w porządku alfabetycznym*

* Wykaz odpowiedzi otrzymanych w kontekście konsultacji dotyczących sprawozdania na temat praworządności z 2021 r. można znaleźć na stronie internetowej: <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>.

Agencja Praw Podstawowych (2021), informacje przekazane przez Agencję Praw Podstawowych na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

Centrum ds. Pluralizmu i Wolności Mediów (2021), monitor pluralizmu mediów z 2021 r. – sprawozdanie dotyczące Cypru (link zostanie dodany, gdy będzie dostępny).

CEPEJ (2020), „Study on the functioning of the judicial systems in the EU Member States”.

Cypryjska Izba Adwokacka (2021), uwagi Cypryjskiej Izby Adwokackiej przekazane na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

Cypryjska komisja śledcza (2021), „Sprawozdanie okresowe dotyczące procedury nadawania obywatelstwa zagranicznym inwestorom i przedsiębiorcom” ([https://www.pio.gov.cy/assets/pdf/newsroom/2021/04/Interim_Report_27_04_2021\(pdf\).pdf](https://www.pio.gov.cy/assets/pdf/newsroom/2021/04/Interim_Report_27_04_2021(pdf).pdf)).

Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji (2019), badanie Eurobarometr Flash 482: opinia przedsiębiorców na temat korupcji w UE.

Dyrekcja Generalna ds. Komunikacji (2020), specjalne badanie Eurobarometr 502: korupcja.

GRECO (2020), Fourth Evaluation Round – Second Compliance Report on Cyprus on corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors (<https://rm.coe.int/fourth-evaluation-round-corruption-prevention-in-respect-of-members-of/1680a06389>).

Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (2015), „Combating the abuse of non-profit organisations (recommendation 8)” (<http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/BPP-combating-abuse-non-profit-organisations.pdf>).

Kathimerini (2021), „Interim report on golden passports delivered” (<https://knews.kathimerini.com.cy/en/news/interim-report-on-golden-passports-delivered>).

Komisja Europejska (2020), „Investor citizenship schemes: European Commission opens infringements against Cyprus and Malta for »selling« EU citizenship” [„Programy obywatelstwa dla inwestorów: Komisja Europejska wszczyna postępowanie przeciwko Cyprowi i Malcie w związku ze »sprzedażą« obywatelstwa Unii”], INFR(2020)2300 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_1925).

Komisja Europejska (2020), sprawozdanie na temat praworządności z 2020 r. – sytuacja w zakresie praworządności w Unii Europejskiej.

Komisja Europejska (2021), unijna tablica wyników wymiaru sprawiedliwości.

Odpowiedź pana Nicos Nourisa, ministra spraw wewnętrznych Cypru, na pismo Dunji Mijatović, Komisarz Praw Człowieka Rady Europy (2021) (<https://rm.coe.int/reply-of-mr-nicos-nouris-minister-of-the-interiorof-cyprus-to-the-lett/1680a1cb15>).

OECD (2019), Indicators of Regulatory Policy and Governance – Cyprus.

Organized Crime and Corruption Reporting Project, „Cypriot Journalist Says He is Being Spied on and Fears for His Life” (<https://www.occrp.org/en/daily/12631-cypriot-journalist-says-he-is-being-spied-on-and-fears-for-his-life>).

Pismo od Dunji Mijatović, Komisarz Praw Człowieka Rady Europy, do pana Nicos Nourisa, ministra spraw wewnętrznych Cypru (2021) (<https://rm.coe.int/letter-to-mr-nicos-nouris-minister-of-interior-of-cyprus-by-ms-dunja-m/1680a1c09b>).

Prezydencja Republiki Cypryjskiej, strona internetowa Exandas służąca do komunikacji i publikowania informacji (<https://exandas.presidency.gov.cy/>).

Rada Europy: Komitet Ministrów (2010), rekomendacja CM/Rec(2010)12 Komitetu Ministrów dotycząca sędziów i ich: niezależności, efektywności i odpowiedzialności.

Reporterzy bez Granic (2021), światowy ranking wolności prasy z 2021 r. – Cypr (<https://rsf.org/en/cyprus>).

Reporterzy bez Granic (2021), uwagi przekazane przez organizację Reporterzy bez Granic na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

Rząd Cypru (2021), informacje przekazane przez Cypr na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

Sąd Najwyższy Cypru (2021), uwagi przekazane przez Sąd Najwyższy Cypru na potrzeby sprawozdania na temat praworządności z 2021 r.

Serwis prasowy Komisji Europejskiej (2021), „Postępowania o uchybienie zobowiązaniom państwa członkowskiego: główne decyzje podjęte w czerwcu” (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/inf_21_2743).

Sigma Live (2021), „Sprawozdanie na temat obywatelstwa” (<https://www.sigmalive.com/news/politics/795517/ekthesi-politografiseonto-53-ektos-nomikou-plaisioupeitharxikes-efthynes>).

Transparency International (2021), wskaźnik postrzegania korupcji w 2020 r.

Załącznik II: Wizyta na Cyprze

W kwietniu 2021 r. służby Komisji odbyły spotkania wirtualne z następującymi podmiotami:

- Biuro Prasowe i Informacyjne
- Cyprus Integrity Forum
- Cypryjska Izba Adwokacka
- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych – Media
- Ministerstwo Sprawiedliwości
- Policja – Biuro dochodzeń w sprawie przestępstw finansowych
- Policja – Służba Spraw Wewnętrznych
- Przedstawiciele Prokuratora Generalnego
- Sąd Najwyższy
- Urząd ds. Radiofonii i Telewizji
- Urząd ds. Zapewniania Przejrzystości i Zapobiegania Korupcji

* Komisja spotkała się również z następującymi organizacjami podczas szeregu spotkań horyzontalnych:

- Amnesty International
- Center for Reproductive Rights
- CIVICUS
- Civil Liberties Union for Europe
- EuroCommerce
- European Partnership for Democracy
- Europejska Federacja Dziennikarzy
- Europejska Sieć Międzynarodowej Federacji Planowanego Rodzicielstwa (IPPF EN)
- Europejskie Centrum na rzecz Prawa Organizacji Pozarządowych
- Europejskie Centrum Wolności Prasy i Mediów
- Europejskie Forum Młodzieży
- Europejskie Forum Obywatelskie
- Front Line Defenders
- Human Rights House Foundation
- Human Rights Watch
- ILGA-Europe
- Konferencja Kościołów Europejskich
- Międzynarodowa Federacja Praw Człowieka
- Międzynarodowa Komisja Prawników
- Międzynarodowy Instytut Prasowy
- Niderlandzki Komitet Helsiński
- Open Society European Policy Institute
- Philanthropy Advocacy
- Protection International
- Reporterzy bez Granic
- Społeczeństwo Obywatelskie Europy
- Transparency International UE